

PO TAURAGNŲ DANGUM

Tauragnų krašto bendruomenės laikraštis

2014 lapkritis Nr.67

KVIEČIAME

TAURAGNŲ KULTŪROS NAMAMS – 55

*Visus visus, dabartinius meno kolektyvų dalyvius ir anksčiau dainavusius, grojusius, šokusius, vaidinusius, dirbusius kultūros namuose, o taip pat visus žiūrovus **lapkričio 14 d. (penktadienį) 18 val.** kviečiame į šventę. Pabūkime kartu, pasveikinkime vieni kitus, pasidžiaukime, kad kultūra kaime gyvavo visais laikais ir gyvuoja šiandien.*

*Jums koncertuos ne tik dabartiniai Tauragnų skyriaus meno mėgėjų kolektyvai, bet ir daugelio konkursų dalyvis ir lauretas iš Ignalinos KC – mišrus ansamblis „Iš širdies“
(vadovė Loreta Kuksėnienė)*

Lapkričio 22 d. 13 val. kviečiame į Stučių kaimą, prie stogastulpio, kur minėsime generolo **Kazimiero Musteikio 120-ąsias gimimo metines.**

Po minėjimo vaišinsimės šaulių išvirta koše.

Gruodžio 5 d. 16 val. kultūros namuose bus pristatyti du projektai: seniūnijos gamtamokslinis projektas „Mes – gamtos vaikai. Iš naujo atraskime gimtąjį kraštą“ ir bendruomenės surinkta medžiaga knygelei apie seniūnijos etnografinius kaimus (Strazdai, Šuminai, Šiaudiniškis, Vaišnoriškės, Varniškės).

Po projektų pristatymo – Eglutės įžiebimo šventė. Gros Tauragnų kapela. Pasitikime šventes kartu.

Lapkričio mėnesio jubiliejai. Sveikiname!

*„Metų norėčiau neskaičiuoti,
Bet laikas ir kiti skaičiuoja už mane.
Galiu juos barti ar šypsotis,
O jie napaiso nieko, jie visada šalia.
Metų norėčiau neskaičiuoti...”*

50 metų sukanka **Laimai Bikuvienei**
iš Sėlės kaimo;

70 metų jubiliejų švenčia tauragniškė
Milda Vanagaitė;

75 metų sukaktį švenčia tauragniškiai
Jonas Algirdas Belopetravičius,
Vilė Atkočienė, Virgilija Nijolė
Jakubauskienė iš Bajorų kaimo ir
Povilas Kelevišius iš Vilkablauzdės;

80 metų sukanka tauragniškiui
Leonui Jonui Marčiulioniui.

**Spalio 25 d. Tauragnuose vyko
romantinių dainų vakaras
„Po Tauragnų dangum”.**

**Šįkart spausdiname ištraukas iš
atsiliepimų apie renginį internete**

**Po Tauragnų dangum
vėl skambėjo meilės dainos
(www.utena.lt)**

Viešųjų ryšių sk. vyr. specialistė
Lolita Kaminskienė

Spalio 25-ąją į Utenos kultūros centro Tauragnų skyrių iš visų Lietuvos kampelių važiavo skubėjo muzikantai ir dainininkai. Svetingi tauragniškiai pastaruosius sukviėtė į jau į aštuntą meilės, dainų ir smagios muzikos šventę – į romantinės muzikos festivalį „Po Tauragnų dangum“. Šventė tampa vis populiareesnė, tad ir norinčių joje padainuoti bei pagroti atsiranda vis

daugiau.

Šiųmetiniame festivalyje gausiai susirinkusius žiūrovus ir svečius smagiomis melodijomis linksmino, lyriškomis dainomis apie meilę graudino Ignalinos r. Linkmenų kaimo etnografinis ansamblis „Linkmena“ (vadovė Ona Kliševičienė), Subačiaus (Kupiškio r.) kultūros namų mišrus vokalinis ansamblis „Viešinta“, taip pat iš Kupiškio r. Lukonių kultūros namų moterų kvartetas (vadovė Irena Jėčiuvienė), Molėtų kultūros centro Inturkės moterų vokalinis ansamblis (vadovė Rima Deruvienė), Panevėžio bendruomenės namų kapela „Žara“ (vadovas Petras Skrebė), Utenos KC Sudeikių skyriaus vokalinis ansamblis „Sudeikiečių gaida“ (vadovė Audronė Misiukaitė), Utenos KC Tauragnų skyriaus moterų vokalinis ir senjorų vokalinis ansambliai (vadovė Vilma Valienė), Zarasų KC Suvieko padalinio vokalinis ansamblis (vadovė Diana Skvarčinskaitė).

Muzikantus ir žiūrovus sveikino LR Seimo narė Milda Petrauskienė, Utenos rajono savivaldybės mero patarėjas Gintautas Petravičius, Utenos kultūros centro metodininkė Giedrė Katinienė, Spitrėnų klebonas kun. Povilas Klezys. Milda Petrauskienė festivalio dalyviams įteikė padėkas ir saldžių dovanų, Gintautas Petravičius dovaną – fotoalbumą apie Uteną – skyrė kolektyvui, kuris į festivalį atvyko iš toliausiai. Tai buvo Panevėžio bendruomenės namų kapela „Žara“. Utenos kultūros centro direktorės padėkas kolektyvams įteikė Utenos kultūros centro metodininkė Giedrė Katinienė. Seimo narė Milda Petrauskienė nepamiršo ir šventės gospadinės: festivalio organizatorė Danguolė Grabauskienė džiaugėsi „saldžiu“ padėklų, ant kurio pūsojo saldumynų kalnas.

Buvo ir kitokių apdovanojimų: juos įsteigę tauragniškiečiai skyrė savo rankų dovanas atskiriems kolektyvams. Apdovanojimus įsteigę tauragniškiečiai Sallija ir Rimvydas Deveikiai, Aldona ir Alvidas Driukai, Piliakalnio seniūnaitija (seniūnaitė Danutė Valkauskienė), Tauragnų seniūnaitijos seniūnaitė Giedrė Tubelienė, Klykių bendruomenė (pirmininkė Rita Butavičienė), Tauragnų krašto bendruomenė (pirmininkė Danguolė Grabauskienė), UAB „Dimini“ vadovas Darius Kulieša, buvusi Tauragnų kultūros namų koordinatore Jūratė Šinkūnienė, Ažugirio medžiotojų klubas (prezidentas Algimantas Kunigėlis).

Šiųmetinis festivalis nesibaigė paskutiniais muzikos akor-

dais: pirmą kartą žiūrovai turėjo rinkti jiems labiausiai patikusį kolektyvą. Visiems žiūrovams, atėjusiems į festivalį, buvo įteikta po raudoną rožytę, kuri ir buvo „balsas“ už pasirinktą kolektyvą. Tas kolektyvas, kuris surinko daugiausiai rožyčių, ir tapo žiūrovų numylėtiniu. Panevėžio bendruomenės namų kapelai „Žara“ pasisekė antrą kartą: jiems buvo įteiktas žiūrovų prizas – tautodailininkės Reginos Mačienės karpinys.

Labai šiltai ir aidint audringiems aplodismentams buvo sutiktas Tauragnų senjorų vokalinis ansamblis. Tauragniškiečiai, garbingo amžiaus senjorai, pasak D. Grabauskienės, nerepetuoja kasdien. Jie susiburia tik svarbiomis progomis. Festivalis – kaip tik tokia proga, kai būtina susirinkti ir išmokti dainų apie meilę.

Festivalio gospadinei Danguolei Grabauskienei scenoje talkino ir du ponai bei dvi panelės, kvietusios kolektyvus dainuoti ir groti. Ponas aukštu cilindru (seniūnas Alvydas Danauskas) visus pakerėjo balade apie meilę. Tikrai, ta meilė ir džiugina, ir skaudina, ir liūdina, ir linksmia...

**Po Tauragnų dangum nuskambėjo
meilės dainos (www.udiena.lt)**

Jurgita Pavilionienė

Susirinkusi publika vos tilpo į didelę salę. Ir nors dėl gausaus būrio dalyvių, scenoje atlikusių daugybę meilės dainų, vakaras užsitęsė iki vėlumos, žiūrovai buvo kantrūs.

Išskirtinumo vakarui suteikė teatralizuotas renginio apipavidalinimas. Svečius pasitiko kostiumuoti ponai ir ponios. Koncerto pabaigoje žiūrovai galėjo išrinkti labiausiai jiems patikusį kolektyvą. Ir nors kai kurie piktinosi šia organizatorių išmone, kuri neva „žemina kolektyvus“, pagerbti buvo visi – dovanų netrūko nei nuo renginio organizatorių, nei nuo šventėje dalyvavusios Seimo narės Mildos Petrauskienės. Taip pat visus sveikino UKC metodininkė Giedrė Katinienė, Utenos rajono savivaldybės me-

ro patarėjas Gintautas Petravičius, kun. Povilas Klezys.

Originaliai dalyvius pasveikino Sudeikių Švč. M. Marijos parapijos klebonas Povilas Klezys.

Į vakarą susirinkę tauragniškiei ir miestelio svečiai iki vėlumos mėgavosi išskirtine, specialiai romanų vakarui sukurta, aplinka, smagiu bendravimu ir skambia muzika.

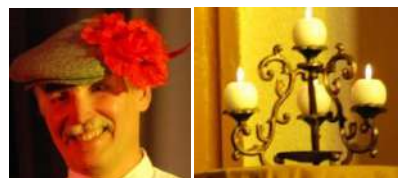

Tauragnuose vėl skambėjo romanų muzika
(www.kulturautoje.lt)

Violeta Develienė

2014 m. spalio 25-tą dieną į Utenos r. Tauragnų miestelį skubėjo visi, kam brangi romanų muzika. Vakaras „Po Tauragnų dangum“ sukviatė šio muzikinio stiliaus puoselėtojus ir gerbėjus jau aštuntą kartą.

Tauragnų kultūros skyriaus salėje vos tilpo visi norintys pasiklausyti romanų. Vakaro šeimininkai, Tauragnų seniūnas Alvydas Danauskas ir bendruomenės pirmininkė Danguolė Grabauskienė, pasirėdę praeito šimtmečio poniškais kostiumais, suteikė renginiui ypatingą nuotaiką. Degant žvakėms, plevenant kviestinių damų suknelėms, kostiumuoti ponai lydėjo į sceną net 9 kolektyvus. Žiūrovai neliko be darbo – kiekvienas gavo po mažą roželę, kurią paskui, kaip savo balsą dovanojo pasirinktam kolektyvui. Tauragniškiei šiltai sutiko kolektyvus, negailėdami plojimų ir šypsenų. Nors vakaras tęsėsi 3 valandas, programa buvo spalvinga, todėl gerbėjams laikas neprailgo. Vakaro organizatoriai padėjo visiems kolektyvams ir jų vadovams už puikų koncertą, o žiūrovams už šiltą priėmimą. Sveikinimo žodį tarė ir skambių dainų ateityje dalyviams palinkėjo LR Seimo narė Milda Petrauskienė, Utenos r. savivaldybės mero pavaduotojas Gintautas Petravičius, kultūros skyriaus vyriausioji specialistė Zita Mackevičienė ir Utenos KC metodininkė Giedrė Katinienė.

Nuotraukose: šventinio vakaro akimirkos

APIE RENGINIUS TRUMPAI (informacija D.Grabauskienės)

Spalio 17 d. vyko Tauragnų krašto bendruomenės narių ataskaitinis susirinkimas. Po pirmininkės ataskaitos susirinkusiems dainavo nuostabus trio iš Dūkšto: Dangutė Urbonienė, profesionali atlikėja Birutė Paukštienė (žžiūr. **nuotr.**) ir Vytautas Kazėnas. Smuiku grojo Agnė Umbrasienė. Šiltą ir jausmingą koncertą vedė Gintautas Velička.

Po koncerto

Spalio 18 d. UKC Tauragnų skyriaus kaimo kapela, vadovaujama Vilmos Valienės, dalyvavo Kuktiškėsė vykusiame kaimo kapelų ir liaudies muzikantų šventėje „Grok, armonika”.

Šventėje taip pat dalyvavo Rokiškio r. Aukštakalnių KC kapela „Barškutis“, Pasvalio r. Saločių skyriaus ansamblis, UKC Sudeikių skyriaus liaudiška kapela „Seliavytė“, Panevėžio r. Naujamiesčio KC liaudiškos muzikos kapela „Sanžyla“, UKC Kuktiškių skyriaus liaudiškos muzikos ansamblis. Grojo liaudies muzikantai: Anelė Araminienė, Gediminas ir Pranas Kaušylos iš Kuktiškių, Vitalijus Šileikis iš Sudeikių, Dainius Maslauskas iš Raseinių, Fulgentas Jaliniauskas iš Vilniaus. Šventės dalyviams padėkas įteikė UKC metodininkė Giedrė Katinienė, o suvenyrus – Kuktiškių skyriaus kultūrinių renginių organizatorė Laimutė Kleininė.

Žiūrovai balsavo rinkdami šauniausią kapelą ir šis vardas atiteko tauragniškiams. Džiaugiamės ir sveikiname. Kapeloje armonika groja Žaimantas Musteikis, skordeonu – Vilma Valienė ir Žilvinas Gaižauskas (jie ir dainuoja), bosine gitara – Žymantas

Kapela po koncerto. Trūksta tik Giedrės

Dainuoja Danguotė Urbonienė

Trimonis, būgną muša Giedrė Tubelienė. Kapelą tarmiškai pristatė Danguolė Grabauskienė.

Kuktiškių bendruomenės įsteigtą bendruomeniškiausios kapelos prizą apdovanota kapela „Barškutis“. Mero patarėjas Gintautas Petravičius įteikė prizą tolimiausiems šventės dalyviams – Pasvalio r. Saločių ansamblui.

Tęsiame pasakojimą apie Šiaudiniškių kaimą

Bronislava Juknevičienė Man užtenka turtų...

Pamačius Šiaudiniškio kaimą apniko dvejopos mintys: šitas kaimas kitoks, nei kiti etnografiniai Tauragnų seniūnijos kaimai, nes pirmiausia pagalvojau, o kur gi jo etnografiškumas? Šitame kaime nesu buvusi, todėl mintyse lyginau jį su Vaišnoriškių ir Šuminų kaimais, kuriuose, atrodo, būtų ir būtų. Juose labai gražu, tvarkinga, daug sodybų puikiai prižiūrimos. Šiaudiniškyje norėjau pasikalbėti su **Veronika Vilūniene** (gim.1932 m). Prisipažinsiu, vaizdas, kurį pamačiau, nustebino, netgi šokiravo. Sunkiai radau, kaip prieiti iki jos namų... Vėliau, lankantis jau kelintą kartą, išvaikščiojus visus kampelius, tapo aišku, kodėl ir šis kaimas etnografinis. Iš senų laikų išliko jo užstatymas, padrikas, lyg ir be tvarkos, kai šalia stovi dviejų sodybų tvartai, pirkios netoli viena kitos, bet tuo jis ir unikalus, kitoks, nei gatviniai kaimai. Kita vertus, buvo liūdna, nes ne tik šiame, bet ir kituose etnografiniuose kaimuose žmonės neturi lėšų išsaugoti

senoviniams statiniams. V. Vilūnienė parodė raštą iš Utenos apygardos kultūros paveldo inspekcijos, datuotą 1993 m., kuriame prašoma nurodyti, kokius darbus moteris atliko, saugodama jai priklausančią kultūros paveldo objektą. Ir kaip pasityčiojimas skambėjo sakiny, ar saugojimui naudoja asmenines lėšas, ar gauna iš valstybės. Lyg nežinotų, kad nieko negauna. Niekas nepasikeitė ir dabar. Todėl kalbėjomės apie praeitį, o pasakotoja Veronika Vilūnienė nuostabi. Kaip pati sakė: „Dievas nedavė man vaikų, bet davė liežuvį“.

„Nežinau, kas statė mūsų namus. Gal proseneliai. Tėvas buvo meistras, bet ne anas statė. Nepapasakojo niekas, kada namai buvo pastatyti. Tėtė buvo *meistraunas*, abu su broliu eidavo per žmones, kaip tik vasaros, taip ir eina. Tėtė raštus taip suleisdavo, kad peilio neįkištum. Nebrangiai imdavo. O įrankiai – tai kirvis, kaltas, gulsčiukas, trikampis, tai ne dabar visokių yra. Nekviestų, jei negerai statytų. Sunkesnių darbų ateidavo namo: mėsų išvežti, šienauti. Kitus darbus tai bobos dirbdavo, pjautuvais nupjaudavo vasarojų, rugius. O riešutų tada būdavo miške! Tai ir prapuldavo jos riešutauti. Ateina tėvas ir skundžias senelei, nēr gi jų. O kai riešutų yra, tai vilioja. Šįmet irgi yra, bet ne tiek. Oi kai būdavo kekės – neraškė po vienam, kaip apyniai augdavo. Žydai labai pirkdavo riešutus. Šįmet irgi yra, ale ne kas, tai ne anksčiau.

Tėvas *nesuvis* mane mažų paliko, *ale durnų*. Pas mus slapstės partizanas Vaclovas Mikolaičiukas, už jo galvą valdžia žadėjo 50 000, dideli pinigai tada buvo. Prie ruso už bekoną ir 100 rublių nemokėjo. Mūsų namuos buvo jo pirmoji slėptuvė, o kilęs jis iš Šeimaties. Vacka mum padėdavo nudirbt ir sunkesnius darbus, *atamenu*, kad dar kūlė su *moma* rudenį. Kažkas išdavė, kad jis pas mus slėptuvę įsirengęs. Sako, kad kažkoks Barkus, jis paskui namus Kaune pasistatė. Mano tėvas nesugebėjo pabėgti, galėjo, bet kažko sugrįžo, gal *cigarietų* pasiimt, ir rusai išsivarė. Vacka irgi miškan pabėgo. Partizanai matė, kad sribai atvažiavo, bet negalėjo šaudyti, bijojo sužeisti civilius. „Nušaustat nekaltus žmones“, sakė. Moma su trim vaikais nešė tėvui valgyt, ale sribai neleido perduoti. Tėvas mirė 1950 m.

Kaime buvo Dindų Jono ir Antano namai (dar likęs jų tvartas), jų motinos namai per kelis kartus buvo išvaržyti, kol ūkį nusipirko Lumpickai. Kaimelyje gyveno vieni Bagdžiūnai: Stasys, Jonas ir mano tėvas Antanas (mūsų giminėj visi vyrai turėjo Antano vardą, tik senelis buvo Anupras), dar vieno Bagdžiūno vardo nepamenu, ir iš Musteikių kaimo atėjo Lumpickai – viso penkios sodybos. Lumpickai pykdavo, kai vadindavau atėjūnais. Iš vietinių dabar likau tik aš. Visi labai gražiai sugyveno – ar gyvuliai nutrūkdavo, ar kokia kita bėda – visi vienas kitam padėdavo. Tėvai turėjo 13,5 ha. Dabar žemė mano, visą pasiėmiau, nė kiek *nestupijau*. Kai savo turi, pasidaro daugiau jėgos.

Kaimo nespėjo išdalinti į vienkiemius, užėjo rusai. Paskui kolūkiai, o kolūkiuose tai jau užprogramuotas badas.

Iš ko žinot, kaip seniau gyveno žmonės? Jei trobos didelės, *klaimas* didelis, namai pasatyti geri, tai žmonės gerai gyveno. Dabar tai plunksna svarbu, o tada tai žemė pagrindas buvo. Ir dabar jau žemė pasidarė svarbi. *Klaime* vienoj pusėj šieno prikrauna *šalines*, kitoj pusėj vasarojų, miežius, avižas,

padas per vidurį platus. Viskas rankom nupjauta. O tada kuldavo irgi rankom. Kultuvas – pusantro pagaliao prižišta. Miežius, avižas rankom kuldavo, kūliau ir aš. Kolūkyje reikalavo duoti bulvių, bet aš neturėjau. *Tadu* pirmininkas pasakė, kad neduos kombaino. *Tadu* atsakiau, kad aš ir neimsiu, jum nuostolio nepadarysiu. Teko pačiai kulti. Ir kūliau, ir išsikūliau rankom. Tik nuo lengvo gyvenimo žmogus *išdargsta*.

Svirne laikydavo grūdus. Avižas apipildavo pelenais, kad pelės neišnešiotų. Avižas pelės labai mėgsta, negalima atsigint. Dar stovėdavo *skrynja* su rūbais. Troba buvo dviejų galų, joj priemenė, kamara (mergų kambarys), pirkaitė, *bulbos* padėtos, o čia, kur mes kalbam, bendras. Papečkyje vištas laikydavo, dar prisimenu. Pirkaitė laikydavo, bet ten dūmai, tadū neša pirkion. Žmogus tai išlaiko, o vištom negerai dūmai.

Kol neturėjom savos pirties, eidavom pas kaimynus. Kai ištekėjau, vyras pastatė. Prausdavomės ūkišku muilu, nieko nėra geriau, jokių šampūnų neturėjom.

Lovos buvo medinės, kai paaugom, nusipirkom geležinę. Dėdavo čiuzinin šiaudų, ne šieno, šiaudai šiltesni. Apklodavo austinėm *marškom*. Audžia ir dabar, čia audėjų kraštas. Audė marškas ir rankšluosčius. Sako, kad kai kurie raštai iš Baltarusijos, o *servetos* tai jau lietuviškas audimas. Aš irgi audžiau, tik neiššmokau austi 16-kanyčių. Ir siūti, ir megzti moku. Siūti mokykloj išmokau. Ko tik aš nemoku, visko stvėriau. Nesakau, kad pasigiriu, bet daug moku, o ko nemoku, tai ir nesigiriu. *Paduškas* kimšdavo plunksnom, ant lovos vieną ant kitos kaip bokštą sudėdavo.

Užuolaidų jokių neturėjom, langu nedengdavom niekuo, nei austinėm, nei popierinėm užuolaidom. Ir rankšluostinė pas mus nekabodavo, nežinau, kodėl. Tėtė tik namus statydavo, langu dirbdavo, stakles padarė, šitos irgi jo darytos, bet rankšluostinės nepadarė. Pas kitus tai būdavo, kabodavo, pati mačiau. Pas Bivainį, pas Lumpickus būdavo.

Rūbus nešiodavom namie išsaus-

tus. Išaudžia, pasiuva ir gerai. Pirkinių nebuvo, bet ir pinigų nebūdavo jiems pirkti. Per *kermošių* bažnyčioj vėliavos (tokia raudona buvo) kaspinę nešiau, ir tai drobiniais. Drobę išaudžia ir neša, kloja pievoj. Viena pusė išbąla, o kita jau nelabai. Išaudžia, išbalina, ir gerai. Tik prie pirmos komunijos suknelę nupirko. Moterys skarelėm galvas apsirišdavo. Aš ir merga būdama skarelę nešiodavau. Daug neturėjom, ir moma nedaug skarelių turėjo. Vieną kitą pas žydus nupirkdavo, tie vežiojo visokį *tavorą*. Būdavo, kad mamos ar tetos suknelę apvelka, kai bažnyčion eidavom, sujuosia kuo, patampo, kad neprimintum, ir gerai. Mano moma nemokėjo siūti, siuvėja buvo Mikolaičiuko motina.

Apavas buvo *medziolai*. O kaip kojom šilta! Nelinksta, pastiri, bet kojom labai sveika. Tėtė padarydavo. Kojinių mažai turėjom, autkojus kokius duodavo, ir eidavom. Kojines megzdavo tėvo sesuo. Moma gal megzt nelabai mokėjo, neatsimenu. Ir vyžas turėjom, vasarą nešiodavom. Kaimynas Bagdžiūnas šaipydavos, kad su vyžom. Sėseriai būdavo *sarmata*, kai tas kaimynas ateidavo, tai tuoj lovon, *apskloja* ir nerodo kojų. Aš tai *čiodijimo* nebijojau. Klumpių neturėjom.

Prie namų augo gėlių darželis. Buvo daug pivočių, jurgilų, rūtų. Oi, kaip gražu būdavo! Gėles prižiūrėjo mergos. Iš pradžių tėvo seserys, o paskui jau mes. Statinių tvora aptverdavo, kad gyvuliai neįeityt. Dabar tai jau po viskam, tik dilgėm *užlaidžiau*. Gal aptingau, gal *apslaidžiau*.

Kaime sėdavo linus. Sėmenis kai iškulia, duoda ir galvijam. Moma pasakojo, kad kaime kažkas aliejų darydavo. Bagdžiūnas Stasys varydavo aliejų. Sėmenis milo maišan sudėdavo, dar kokiuos *klepčiuos* dėdavo, sukdamo juos, ir bėga aliejus, dar pečių šutindavo, nežinau, ar vandens pildavo. Moma pasakojo, kad aliejų parduodavo ir sau naudodavo, bet mūsų šeima sau jau nenaudojo, jau krautuvėj būdavo. Linus augino jau audimui. Su jais gi darbo kiek. Vargo tik reikia – visko išmoksi. O linų braukti taip ir neišmokau kaip reikia – aš vienodai *tašau* ir *tašau*.

Veronika (dešinėje) su seserimi Konstancija jaunystėje

Augindavo ir kanapes. Ir pas mus augo, pakluonė būdavo pasėta. Sako, kad kokiom akėčiom (atverstom ar užverstom) įvažiavai į lauką, tai tokiom ir išvažiuok, kitaip neaugs. Kanapes naudojo raštams austi, jos nenublunka. Linai nublunka. Gražu būdavo, kai rankšluostin įausdavo.

Grūdus malėm rankinėm girmom. Man tai mažai prisėjo malti, moma maldavo ir tėvas padėdavo. Girmos pirkaitėj stovėdavo, dar ir dabar yra, tik jau nebenaudojamos. Maža būdama kubilau įlipau, su visom rankom ir kojom, tai nežinau, valgė kas tą duoną ar ne. *Pečiųun* tilpdavo gal šešetas kepalų, bet dideli būdavo. Iškeptą duoną išnešdavo pirkaitėn, ten vėsu, pluta tada minkšta pasidarydavo.

Turėjom bičių 4–7 avilius. Aviliai iš kelmų, daryti tėvo. Likę ir dabar pašaly. Medų naudojo daugiausia sau, dar kam duodavo. Cukraus šiek tiek dėdavo, tik labai nedaug. Iš kelminių medus tik rudenį. Korius pačios bitės pasidarydavo. *Kryžokiukas* įdėtas kelman pradėt daryt jom pačiom, ir pačios lipdo. Korių su rėmais kelman neįdėsi. Bitėm dar geriau, kai jų neerzina. Medsukių nebūdavo. Kažkaip sumaigydavo, gal kaip išsunkdavo, jau neprisimenu. Medsukiu ir neišsuksi, nes koriai be rėmų. Kunigas Mačiulevičius iš Stripeikių buvo atvežęs avilį-kelmą su dviem plautais (bitėm išlįst). Paskui turėjom ir kitokių avilių, juos vadino *varšuviniiais* ir *dadanaiais*. Aš ir pati su bitėm mokėjau apsieit, dar neseniai laikiau.

Visą laiką auginom avis. Milelius ir *čerkesus* ausdavo, siūdavo sėmėgas. O kuo gi apsvilkti? Avis kirpdavo patys, kirpdavau ir aš. Dažus pirkdavo, girdėjau, kad milelius suodžiais dažydavo (rudai išeidavo), bet aš jau neprisimenu. Mes jau pirkdavom *kvorbą*.

Svečių nedaug turėdavom, tik per *kermošius* kai *katrie* giminės. Vaikai prie stalo nesėdavo. Sėdim ant pečiaus, ir nė krust. Ir tėvai, kai buvo maži, prie stalo nesėdavo. Šventa ramybė. Pasakyta ant pečiaus, tai ir sėdi. Vaikų nekišdavo, svečiai išeis, tada vaikai prie stalo sės ir pavalgys.

Šventes švėsdavom tas, kurios prieina. Kūčiom, Velykom, Kalėdom visi (tėvai ir tetos) susideda pinigų. Nusiperka krautuvėj kvietinių miltų, kepa *babkas*. Po valgio kas lieka, pasidalija. Vyram daugiau, moterim mažiau. Ir

moma, ir senelė taip darydavo. Pasidalindavo pirkinius valgius, naminių ne, duonos nesidalindavo. Kleckus kepdavom jau iš pirkinių, kvietinių miltų. Kiti kepdavo ir miežinius, nes neturėjo iš ko. Kolūkių pradžioj ir mes kepdavom primaišę bulvių. Kolūkių laikais duonos važiuodavom į Vilnių traukiniu, pinigų užsidirbdavom iš parduotų riešutų. Kiaušinius dažydavom su *cibulių* lukštais ir dėdavom į šieną. Pirkinių dažų nepirkdavom. Kai paaugom, sesuo dar ir skutinėdavo. Vištų daug, net pardavodavo kiaušinius, kai sudarydavo, nes pinigų reikėjo už žemę mokėti. Už žemę reikėjo mokėti 70 Lt, o karvė tada kainuodavo tik 50 Lt.

Mėnulio ar žiūrėdavo, nepamenu. Tik žiūrėdavo, kad ne jaunam ir ne senagaly kiaušiniai skiltų, kai vištą tupdydavo perėt. Bulvės sodinti reikia, kai pilnatis, kad grizai negrauztų, bet gal nepažiūrėdavo, nes kartais grizai sutrindavo bulves, kartais ne. O orus, kaipgi, spėdavo. Tik aš nedaug prisimenu. Bagdžiūnas sakydavo: koks per Velykas vėjas, toks bus pusė vasaros. Tėvo sesuo Kristina sakydavo, kad jei Kazimiere (kovo 4) snigo, labanorynė (rugsėjo 8) lis.

Buvo toks Latviokas Plaučiškėse. Tarnavo kariuomenėj, gal ten pasimokė gydyti. Ką pasakys Latviokas, tai ir pasitvirtins – buvo išmanus. Nuo plaučių uždegimo pagydydavo. *Ropelių* nebuvo, išvirdavo žolelių, savų kokių būdų turėdavo. Atlyginimą imdavo pinigais, bet, sako, nelabai daug. Aš nepamenu, kad mes patys būtumėm rinkę vaistažoles. Susidžiovindavom tik liepažiedžių ir pelynų. Daugiau teta rinkdavo.

Rašyti išmokau iš kaimynės Lumpickaitės. Jai reikia dėkoti, kad iš antros klasės peršokau į penktą. Mokyklonėjau Tauragnuos ir Saldutiškyje. Baigiau 8 klases. Rusų tada pradėdavo mokyti nuo 2 klasės, o aš iškart per tris klases peršokau, bijojau, kad išmes, sakys mokytoja, kad man nuo pradinės reikia pradėti.

Į gegužines nėjau, nes nemokėjau šokti, o ir netraukė mokyti. Brolis eidavo. Ko *ti* eit, stovėt? Sarmata sakyt – aš eilėraščius rašiau. *Pakavojau*, kad

niekas nerastų. Pakasiau klaime. Ištraukiau, sumirkę, nebeišliko. Apie meilę rašiau, apie jaunystę. Šiek tiek yra, seseriai rašiau, ji mirė labai jauna. Daug ką mokėjo, rankos *nenupuvusios* buvo. *Man užtenka turtų ir garbės, žinau, tėvynė vardo neminės kaip garsių generolų ir poetų, ir nenoriu, kad minėtų.*“

Tokiais žodžiais V. Vilūnienė baigė savo pasakojimą. Pavydėti reikia optimizmo, sveikatos, sugebėjimo su šypsena iš šalies pažvelgti į savo gyvenimą. Gaila, kad šeimininkė nenorėjo fotografuotis, tik davė senų nuotraukų. Būčiau nufotografavusi su gražiu šeimos nariu – žąsinu. Kur eina šeimininkė, ten ir jis. Jam, kaip ir šeimininkei, labai reikia draugijos. Seka iš paskos, gageną. Kai neseniai buvau nuvažiavusi, pirmiausia pamačiau gražųjį įnamį, o paskui ir Veroniką – jau supratau, kad ją, nuolat ką nors dirbančią, taip galima surasti.

Bendras kaimo šulinys. 1970 m. (iš Utenos kraštotyros muziejaus fondų). Šulinys tebestovi ir šiandien.

Toliau spausdiname Birutės Grašytės pasakojimus apie vieno kaimo žmones

Kaimynė Bronė, kuri gyveno prie eglyno

Tai jau trečiasis tekstas apie vieno kaimo kaimynus. Šiame kaime – šešios trobos su skirtingais gyvenimais, su vis kitokio dydžio kūdromis kieme, kitokių spalvų šulinių stogais ar obelių skaičiumi sode. Bet visų šešių trobų gyvenimai jungiasi, pinasi takais ir vienu palei kaimą einančiu žvyrkeliu. Ar šitas kaimas iš tikrųjų buvo, negaliu pasakyti, bet aš jame tikrai gyvenau. Trečioji kaimynė – Bronė.

Kaimynė Bronė gyveno prie jauno, bet labai tankaus eglyno. Jos ir mano močiutės ganyklos jungėsi šalia dviejų didžiulių eglių. Kadangi prie eglyno būdavo žemuogių, kol močiutė melždavo juodmargę karvę Džina, eidavau uogauti. Nė viena Bronės karvė neturėjo vardo, jei kas nors paklausdavo, sakydavo, jog ši šiemet turėtų atsivesti teliuką, o toji kita – tai ta, žaloji.

Su Brone mažai kalbėdavomės, visi sakydavo, jog nežinia, ką ji slepia po savo gėlėta šilkinė skarute. Bet ką ji būtų galėjusi slėpti. Visada santūri, nedrąši, sutikt ją galėjai einančią pamiš-

kės takučiu, sukrypusiais naščiais nešančią kibirą vandens ar pieno, kur nors vis skubančią, kad tik niekas ilgiau jos neužkalbintų.

Naščiai būdavo suaugusiųjų reikalas, močiutė niekada neduodavo pabandyti jais ką nors nešti, o kai paprašydavau, sakydavo, jog patrūksiu arba sulaužysiu. Mūsiškiai buvo gražesni nei Bronės, senelis juos buvo išskaptavęs tiksliai pagal močiutės pečius.

Vieną žiemą Bronė mus su broliu susistabdė einančius eglyno link ir pasakė, jog padarys mums čiuožimo maišus. Nelabai supratome, apie ką ji kalba, bet juk smalsu. Baisu ir neįprasta buvo užėti pas kaimynę, net ir į jos kiemą, visą laiką dairėmės, kad tik niekas nepamatytų, nes sakys, ko trukdom seną moterį, ko lendam.

Nuėjusi į tvartą, kaimynė parodė mums į krūvą maišų, kuriuose pavasarį laikydavo salietrą ir kiaulių kombikormą. Išsinešus į lauką, liepė gerai išpurtyti, kadangi per vasarą pridulkėjo, gal ir pelių prilindo. Vėliau nuėjusi į kluoną prikimšo maišus pernykščio šieno, paminėjusi, jog jis labiau susigulėjęs, mažiau gyvulių ėdamas. Kai maišai jau buvo pilni, jų galus tvirtai surišo iš kišenės ištrauktu valu ir liepė neštis ant kalno. Bus įdomiau už roges ar slides, kurios tą žiemą jau buvo gerokai atsibodusios.

Padėkojome Bronei ir nuėjome, paskui save už virtutės tempdami baltus salietros maišus, prikimštus šieno. Tą dieną namo grįžome vėlai, maišai tikrai gerai čiuožė, o ir sėdėti patogų, minkštą, tik reikia gerai laikytis, gali bemat nuslysti.

Po tos žiemos kaimynė Bronė pirmoji visame kaime įsigijo elektrinį piemenį. Truputį pavydintys kaimynai sakė, jog norėdama pasipuikuoti, nes kam jai reikia, teturi juk tik dvi karves ir vieną teliuką. Išgirdus, jog elektrinis piemuojas jau ištiestas pievoje, nuėjau pasižiūrėti. Žalias plonas laidelis juosė nedidelį žolėtą pievos sklypą, pagalvojau, jog turbūt dar tikrai ne viskas įrengta, juk karvės nesulaikys toks plonas laidelis, ji lips ir perlips jį. Kitą dieną Bronė, pamačiusi, jog vaikštinėjau netoliese, pasiūlė paliesti tą žalsvą laidą ir tada jau bus viskas aišku.

Dažnai pagalvodavau, ką Bronė veikia laisvu laiku, ir ar ją pažinojo kitoje kaimo pusėje, prie žvyrkelio, gyvenęs Amalis, juk ji niekada toli nuo namų nenuėidavo. Kai vasarą dviem savaitėms iš miesto atvažiuodavo pusbroliis, eidavome slapta pasidairyti pro jos langus, buvome įsitikinę, kad ji savo namuose tikrai ką nors slepia, juk negali būti, jog niekas niekada pas ją neužėina tik dėl to, kad ji nekviečia ir mažai kalba. Kartą išėjusi iš tvarto Bronė paklausė, ko ieškome ir ar norime užėti į vidų. Pasidairyti pro langą yra viena, o užėti į vidų buvo nedrąsu, pasakėme, jog pažadėjome močiutei padėti sustatyti iš miško atsineštus akmenis aplink darželį, todėl skubame namo.

Tą pačią dieną užsidegė mano močiutės durpynas, kuriame kas dvejus metus ji augindavo tris ilgas vagas morkų ir vagą svogūnų, o visą likusią dirvą apsodindavo bulvėmis. Prisimenu dūmus ir tai, kad sakė eiti namo ir nesimaišyti. Po kokios savaitės Bronės šulinyje ėmė sekti vanduo, kol galiausiai visai baigėsi. Kaimynai ilgai kalbėjo, jog toji vasara buvo baisi, degė durpynai ir šulinyje baigėsi vanduo.

Kiek tik grįžtu mintimis, kaimynė Bronė man visada priminė aptirpusį sniego senį. Ne dėl to, kad ji būtų buvusi negraži, tiesiog

tas tirpstantis sniego senis visada atrodydavo be galo graudžiai. Vėjas ir šiltas oras užmaukšlindavo uždėtą kibirą iki pačių akių.

Bronė Juknevičienė

Šiandien rubrikoje „Naujas žvilgsnis. 5 minutės su...“

svečiuojasi pas save pačią... Žinoma, aš nenoriu pasakyti, kad esu labai įdomi, tiesiog taip buvo pasiūlyta laikraščio redaktorės. Klausimus sau parinkau burtų keliu – kas septintą iš sąrašo (tokį turiu), taigi kokie pakliuvo, į tokius ir atsakau.

Vytauto Valiušio, puodžių karaliaus, krėslė. Nors ir ne karalienė...

Liūdniausias vaikystės prisiminimas? Gal ne pats liūdniausias, bet *juokingai liūdniausias*. Maža būdama aš labai bijojau fotografuotis – galvojau, kad liksiu fotoaparate, jei mane nufotografuos. Mama pasakojo, kad rėkdavau kiekvieną kartą, bandant mane įamžinti. Taigi savo mažos nuotraukų neturiu. Kol dar buvau visai maža, nebuvo mados fotografuoti, o kai paaugau ir šį bei tą supratau – priešinausi visa gerkle.

Tradicionis gėrimas iš ryto? Vanduo! Protingi žmonės sako ir ra-

šo, kad tik išlipus iš lovos labai sveika, naudinga. Vienas protingas senovės romėnas pasakė: „*Vyne teisybė, vandenyje – sveikata*“.

Pažadas, duotas šiems metams? Metai jau baigiasi, aš dar pažado neištesėjau, nors apie jį paskelbiau garsiai. Pažadas buvo – *neapleisti* anglų kalbos. Lankiau kursus, sekėsi neblogai, buvo ir kalbėjimo praktikos vieną vasarą – tik reikėjo nesustoti. Bet... Tiesa, šią vasarą lankantis Italijoje ir Austrijoje, susikalbėti pavyko, bet buvo tokių situacijų, kai tapo labai aišku – anglų kalbos labai labai reikia, kad užsienio šalyse galėtum jaustis gerai ir oriai.

Jei laimėtum loterijoje...? Įdomu, kiek? Pati nepabaigiau šito klausimo. Net nežinau, kiek norėčiau laimėti. Ai, žinau, daug! Jau seniai esu susidariusi norų sąrašą, jame daug su sveikata, vaikais ir buitimi susijusių dalykų. Apie juos garsiai nesakysiu, bet jei laimėčiau loterijoje tiek, kad liktų nuo to sąrašo, keliautume abu su vyru, po kelionę kasmet. Pastaruoju metu teko daug kur lankyti, bet su kolegomis. Pajutau, kaip malonu pamatyti, sužinoti, atrasti, pailsėti... Norėčiau, kad mes abu tai patirtumėm.

Ką savyje norėtum patobulinti? Hm.... būti atvirai ar ne?.. Tegul tie, kurie mane myli ar bent jaučia simpatiją, man apie tai pasako. Jei mano ir jų nuomonės sutaps – tobulinsiu!

AKTUALU

Dėl 2014 m. kompensacijų taikymo pastatų savininkams už prisijungimą prie geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros ar nuotekų siurblio įsigijimą

Dokumentus dėl kompensacijų taikymo priima Utenos r. savivaldybės administracija iki 2014 m. **gruodžio 15 d.** Dokumentai, kuriuos gyvenamojo namo savininkui reikia pateikti, norint gauti kompensaciją už prisijungimą prie geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo infrastruktūros ar nuotekų siurblio įsigijimą turi būti pateikti iki **gruodžio 5 d.**

Daugiau informacijos www.tauragnai.eu
(rubrikoje *seniūnija informuoja*)

Lapkričio 2-oji – Vėlinės, visų mirusiųjų pagerbimo diena. Statistikos departamentas informuoja, kad pagrindinės Lietuvos gyventojų mirties priežastys nesikeičia. 2013 m. 84 procentai šalies gyventojų mirė nuo kraujotakos sistemos ligų, piktybinių navikų ir dėl išorinių mirties priežasčių.

Išankstiniais duomenimis, per devynis šių metų mėnesius mirė 30 tūkst. žmonių – tai 1359 mažiau negu per tą patį praėjusių metų laikotarpį. 2013 m. mirė 41,5 tūkst. žmonių – 573 daugiau negu 2012 m.

Remiantis Utenos r. savivaldybės visuomenės sveikatos biuro pateikta informacija, galima daryti išvadą, kad pernai Utenos r. nežymiai padidėjo moterų ir

vyrų mirtingumas ir gyventojų mirtingumas 45-64 metų bei vyresnio amžiaus grupėse. Praėjusiais metais daugiausia mūsų rajono gyventojų mirė nuo kraujotakos sistemos ligų, piktybinių navikų ir išorinių priežasčių.

2013 m. 1 tūkst. vyrų teko 15,3 vyrų mirčių. Bendrasis moterų mirtingumo rodiklis buvo mažesnis – 1 tūkst. moterų teko 13 moterų mirčių. Bendrasis kaimo gyventojų mirtingumo rodiklis 1,3 karto viršijo miesto. Daugiausia žmonių mirė sausio mėn. – 4073.

2013 m. nuo kraujotakos sistemos ligų mirė daugiau kaip pusė (56,3 proc.) visų mirusiųjų (9 899 vyrai ir 13 462 moterys). Nuo piktybinių navikų mirė 4332 vyrai ir 3540 moterų (19 proc. visų mirusiųjų).

2013 m. 3,6 tūkst. (8,7 proc.) šalies gyventojų mirė dėl išorinių mirties priežasčių: 1085 asmenys nusižudė, 378 mirė dėl nukritimų, 316 žuvo transporto įvykių metu, 295 sušalo, 263 mirė apsinuodiję alkoholiu, 198 paskendo, 144 buvo nužudyti. Dėl išorinių mirties priežasčių mirė 3,4 karto daugiau vyrų negu moterų.

2013 m. vyrų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė buvo 68,5 metų, moterų – 79,4. 2013 m., palyginti su 2012 m., vyrų vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė pailgėjo 0,14 metų, o moterų – sutrumpėjo 0,1 metų. Skirtumas tarp vyrų ir moterų vidutinės tikėtinės gyvenimo trukmės sumažėjo ir 2013 m. sudarė 10,9 metų (2012 m. – 11,1 metų). (informacija iš www.udiena.lt)

ATA Seniūnijoje

spalio mėn. mirė

KAZYS GRAŠYS, 85 metų, Grašių
kaimas;

STASYS MUSTEIKIS, 57 metų, Vyzlių
kaimas.

Užjaučiame artimuosius

Nuotraukos Dainiaus Atkočiūno, Aidos Grabauskaitės, Genovaitės Šnurovos, Žymanto Trimonio, taip pat iš asmeninių archyvų;
Redagavo ir maketavo
Danguolė Grabauskienė
Rašykite mums: dangsidabr@gmail.com
Spausdino Utenos spaustuvė